บทความ อ. ๘๑/๒๕๕๙

วีระเชษฐ์ จรรยากูล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

ให้ลงชื่อในกระดาษเปล่า

เรื่องนี้เป็นเรื่องใกล้ตัวมากๆ ครับเป็นข่าวอยู่หลายครั้งแล้วอาจเจอกับตัวเอง หรือได้เคยเห็นเหตุการณ์ ดูครับว่าจะแสวงหาหลักฐานอะไรเพื่อเป็นประโยชน์ได้บ้าง

นางสายฝนไปจอดรถไว้หน้าห้างสรรพสินค้าแล้วไปเข้าห้องน้ำ เมื่อกลับไปที่รถก็มีคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อนทุบกระจกรถและทำร้ายร่างกาย เมื่อสอบสวนเสร็จพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนคดีให้พนักงานอัยการ นางสายฝนไปตรวจสำนวนที่พนักงานอัยการแล้วพบว่าแผนที่จุดเกิดเหตุไม่ตรงกับความเป็นจริงตามภาพจากกล้องวงจรปิด และพนักงานสอบสวนไม่ได้ไปตรวจจุดเกิดเหตุ แต่ให้นางสายฝนลงนามในกระดาษเปล่าเกรงว่าจะเสียเปรียบทางคดี จึงขอแผนที่จากพนักงานสอบสวนแต่ได้รับแจ้งว่าไม่ได้ทำสำเนาไว้และส่งให้พนักงานอัยการไปแล้ว นางสายฝนจึงมีหนังสือขอถ่ายสำเนาแผนที่จุดเกิดเหตุจากสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง ๖ แต่พนักงานอัยการมีหนังสือปฏิเสธ นางสายฝนจึงมีหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาคณะกรรมการวินิจฉัยฯ จึงให้นางสายฝนชี้แจงข้อเท็จจริงซึ่งก็ได้ชี้แจงตามข้อเท็จจริงข้างต้นที่ได้อุทธรณ์แล้ว ฝ่ายผู้แทนสำนักงานอัยการพิเศษฯ ก็ชี้แจงว่าได้อนุญาตให้นางสายฝนตรวจดูเอกสารแต่ไม่ให้สำเนา เนื่องจากแผนที่ดังกล่าวพนักงานสอบสวนเป็นผู้จัดทำ คดีนี้อยู่ระหว่างการสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ ประกอบกับแผนที่สังเขปแสดงสถานที่เกิดเหตุไม่ใช่เอกสารคำให้การในชั้นสอบสวนของผู้เสียหายพนักงานสอบสวนทำขึ้นหลังเกิดเหตุหนึ่งวัน และนางสายฝนลงชื่อรับรองความถูกต้องของแผนที่ไปแล้ว แต่เพิ่งอ้างว่าแผนที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หากเปิดเผยไปจะเกิดความเสียหายกับราชการและผู้อื่นได้ และจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพตามมาตรา ๑๕ (๒) หากให้ถ่ายสำเนาไปไม่ทราบว่านางสายฝนจะไปให้ใครดูบ้าง จะเกิดความเสียหายในการดำเนินคดี

เมื่อฟังจนหมดข้อสงสัยแล้วคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารพิจารณาว่า ตั้งใจอ่านนะครับ แผนที่แสดงจุดเกิดเหตุในคดีของนางสายฝน แม้จะเป็นข้อมูลข่าวสารที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของพนักงานอัยการ แต่การเปิดเผยก็ไม่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ เนื่องจากแผนที่แสดงจุดเกิดเหตุเป็นสิ่งแสดงข้อเท็จจริงของสถานที่เกิดเหตุที่ต้องตรงกับความเป็นจริง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ยิ่งกว่านั้นนางสายฝนเป็นผู้เสียหายในคดีมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับข้อมูลข่าวสารตามที่ขอ จึงมีสิทธิได้ข้อมูลข่าวสารเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อเท็จจริงในคดีได้ ดังนั้น แผนที่แสดงจุดเกิดเหตุในคดีจึงเปิดเผยได้ จึงวินิจฉัยให้สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง ๖ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยให้สำเนาแก่นางสายฝน

พอเข้าใจครับว่าน่าจะเกิดจากสาเหตุอะไร นิดๆ หน่อยๆ ก็ให้กันไปครับอย่าถึงทำร้ายกันเลย น่ายินดีครับที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อยู่ในชีวิตประจำวันของประชาชนแล้ว อยากทราบครับว่า คุณสายฝน รวมทั้งผู้อุทธรณ์ท่านอื่นทราบเรื่องการใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายนี้ได้จากช่องทางใดเพื่อเราจะได้พัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นไปอีก ต้องการหารือ ปรึกษาการใช้สิทธิหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ติดต่อได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๘๐ www.oic.go.th *"จดจำเอาไว้ให้ดี กฎหมายเรามีว่าด้วยข่าวสาร"* (สค ๑๐๖/๒๕๕๘)

บทความ อ. ๘๒/๒๕๕๙

วีระเชษฐ์ จรรยากูล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

เงินรางวัลประจำปี...เป็นเรื่องส่วนบุคคลหรือ?

ความโปร่งใสเรื่องการบริหารงานบุคคลเป็นเรื่องสำคัญในองค์กรครับ เรื่องการพิจารณาเงินโบนัส หรือเงินรางวัลประจำปีก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ผู้พิจารณาต้องแสดงให้เห็นได้ว่าไม่ลำเอียง ไม่แบ่งพรรคไม่แบ่งพวก พร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนของการพิจารณา

เรื่องนี้นายแจ๊สอดีตนายกเทศมนตรีตำบลเชียงยืน มีหนังสือขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจ่ายและระงับการจ่ายเงินโบนัสของเทศบาลตำบลเชียงยืนในช่วงเวลาที่นายแจ๊สเป็นนายกเทศมนตรีรวม ๕ รายการ ได้แก่ ๑) มติคณะกรรมการจ่ายเงินโบนัส ๒) คำสั่งให้จ่ายเงินโบนัส ๓) คำสั่งระงับการจ่ายเงินโบนัสปี ๒๕๕๑ ของนายนายจ๊อด และนางเจี๊ยบ ๔) คำสั่งการเจ้าหน้าที่ให้จ่ายเงินโบนัส และ ๕) หลักฐานการจ่ายเงินโบนัสปี ๒๕๕๒ ของนายจ๊อด และนางเจี๊ยบ ต่อมาเทศบาลตำบลเชียงยืนมีหนังสือแจ้งปฏิเสธนายแจ๊สว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจะเป็นการรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควรตามมาตรา ๑๕ (๕) กระทบต่อบุคคลที่ได้รับมติคณะกรรมการและคำสั่งดังกล่าว นายแจ๊สจึงมีหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

เนื่องจากอยู่ไกล เทศบาลตำบลเชียงยืนจึงมีหนังสือชี้แจงว่า พิจารณาจากคำขอข้อมูลข่าวสารของนายแจ๊สแล้วเห็นว่าการเปิดเผยไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือเอกชน ประกอบกับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เข้าลักษณะข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ (๕) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ตามที่ได้แจ้งนายแจ๊สไปแล้ว

แต่คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารไม่ได้มองอย่างนั้นครับ กลับเห็นว่าข้อมูลข่าวสารตามที่ขอทั้ง ๕ รายการเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจ่ายเงินโบนัส เป็นการปฏิบัติราชการตามปกติของหน่วยงานของรัฐ ประกอบนายแจ๊สซึ่งเคยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีในขณะนั้น เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาการจ่ายเงินโบนัส และระงับการจ่ายเงินโบนัสในช่วงเวลาดังกล่าว จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร เมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อมูลข่าวสารตามที่นายแจ๊สมีคำขอจึงเปิดเผยได้ จึงวินิจฉัยให้เทศบาลตำบลเชียงยืนเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ พร้อมทั้งรับรองสำเนาถูกต้องให้นายแจ๊ส

เรื่องนี้หากถือหลักความโปร่งใส พร้อมชี้แจงได้ว่าเกณฑ์การพิจารณาเงินโบนัสมาจากปริมาณเงินที่มีและประกอบกับผลงานของแต่ละบุคคลแล้วก็น่าจะเปิดเผยได้ตั้งแต่แรกแล้ว อยากให้หน่วยงานดูเรื่องนี้เป็นแนวทางปฏิบัติครับ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรในหน่วยงาน ต้องการหารือ ปรึกษาการใช้สิทธิหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ติดต่อได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๘๐ www.oic.go.th *"เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น"* (สค ๑๔๖/๒๕๕๙)

บทความ อ. ๘๓/๒๕๕๙
วีระเชษฐ์ จรรยากูล
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

ตำรวจว่าอย่างหนึ่ง ป.ป.ท. ว่าอย่างหนึ่ง

ในช่วงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๙ มีเรื่องที่คณะกรรมการวินิจฉัยฯ รับเข้ามาพิจารณารวม ๒๒ เรื่อง เรื่องนี้ก็น่าสนใจเป็นเรื่องที่หน่วยงานสอบสวนข้อเท็จจริงไม่ตรงกัน ประชาชนผู้เสียหายมีข้อสงสัย จึงใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อจะไปใช้ขอความเป็นธรรมในทางอื่นต่อไป

นายศุกร์ได้ร้องเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาล ก. ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ สำนักงาน ป.ป.ท. พิจารณาแล้วยุติเรื่องร้องเรียน นายศุกร์จึงมีหนังสือขอข้อมูลข่าวสารการดำเนินการเรื่องร้องเรียนรวม ๔ รายการ คือ ๑) คำสั่งสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง ๒) สำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการไต่สวน ๓) รายงานสรุปผลการสอบสวนข้อเท็จจริงที่เสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. ของคณะอนุกรรมการฯ และ ๔) ผลการพิจารณาลงมติของคณะอนุกรรมการฯ ปรากฏว่าสำนักงาน ป.ป.ท. มีหนังสือแจ้งปฏิเสธนายศุกร์ว่าข้อมูลข่าวสารที่ขอมีลักษณะตามมาตรา ๑๕ (๒) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ นายศุกร์จึงมีหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

นายศุกร์ได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการวินิจฉัยว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕ ถูกเจ้าหน้าที่กลั่นแกล้งจับกุมทั้งที่ไม่ได้ทำความผิด โดยใช้ความรุนแรงด้วยการรุมทำร้ายร่างกาย หน่วงเหนี่ยวกักขังและดำเนินคดีข้อหาต่อสู้ขัดขวาง แต่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง นายศุกร์ได้ร้องเรียนเจ้าหน้าที่ชุดจับกุมต่อสำนักงาน ป.ป.ท. และร้องเรียนพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีต่อผู้บังคับบัญชาฐานดำเนินคดีโดยไม่ถูกต้องกับความเป็นจริง ซึ่งพนักงานสอบสวนคนดังกล่าวยอมรับผิดและถูกลงโทษกักขัง ๓ วัน นายศุกร์ก็ไม่ติดใจเรื่องนี้แล้ว แต่ต่อมาสำนักงาน ป.ป.ท. มีหนังสือแจ้งนายศุกร์ว่าไม่พบผู้กระทำความผิดทางวินัยและอาญาแต่อย่างใด จึงยุติเรื่อง แต่นายศุกร์ค้างคาใจว่าก็เจ้าตัวรับผิดแล้ว สำนักงาน ป.ป.ท. สอบสวนอย่างไรจึงหาคนผิดไม่ได้ จึงต้องการข้อมูลข่าวสารเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อขอความเป็นธรรมต่อไป

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารพิจารณาคำอุทธรณ์ คำชี้แจงของนายศุกร์และเอกสารที่เกี่ยวข้องก็เพียงพอแล้ว จึงไม่ได้เชิญผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ท. เข้าชี้แจงเห็นว่าข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์คือเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงาน ป.ป.ท. นั้นดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วเป็นเรื่องการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ท. นายศุกร์มีส่วนได้เสียในเรื่องร้องเรียน ย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลข่าวสารดังกล่าว การเปิดเผยไม่เป็นเหตุให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ แต่หากสำนักงาน ป.ป.ท. เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจะกระทบต่อบุคคลใดตามมาตรา ๑๕ (๔) ก็อาจปกปิดข้อความนั้นได้ จึงวินิจฉัยให้สำนักงาน ป.ป.ท. เปิดเผยโดยให้สำเนาข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์แก่นายศุกร์โดยใช้ดุลพินิจปกปิดข้อความที่อาจกระทบต่อบุคคลอื่นได้ แต่ต้องปกปิดเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบต่อเนื้อความของข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

เคยพบครับ พอมีคำวินิจฉัยให้ใช้ดุลพินิจปกปิดบางส่วนก็ป้ายดำเสียจนผู้อุทธรณ์อ่านไม่รู้เรื่อง ไม่สามารถเรียบเรียงไปเขียนฟ้องศาลได้ ต้องย้อนกลับไปให้กรรมการวินิจฉัยตรวจดูอีก ก็เป็นเรื่องสนุกครับ ต้องการหารือ ปรึกษาการใช้สิทธิหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ติดต่อได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๘๐ www.oic.go.th *"เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น"* (สค ๑๖๐/๒๕๕๙)

บทความ ๘๔/๒๕๕๙

วีระเชษฐ์ จรรยากูล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

จะเปิดโรงงาน ชาวบ้านต้องได้รู้ด้วย

มีข่าวในสื่อต่างๆ อยู่เสมอครับว่าประชาชนรวมกลุ่มคัดค้านไม่ให้มีการก่อสร้างนู่นนั่นนี่ อยู่เรื่อย แต่ถ้าคนในท้องถิ่นได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจากแหล่งข้อมูลโดยตรง ก็จะลดความขัดแย้งได้มากครับ

เรื่องนี้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยภูมิได้มีหนังสือไปหารือคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการว่า นางน้ำผึ้ง ในนามกลุ่มอนุรักษ์คอนสาร มีหนังสือไปขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบกิจการโรงงานผลิตยางพาราของบริษัท ศรีตรัง ตั้งอยู่ที่อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ออกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง. ๔) ให้แล้ว แต่ยังไม่เริ่มก่อสร้างโรงงาน จำนวน ๘ รายการ คือ ๑) ใบอนุญาตประกอบกิจการ (รง. ๔) ๒) คำขอต่ออายุใบอนุญาต (ยังไม่มีการขอต่อใบอนุญาต) ๓) คำขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการ (รง. ๓) ของบริษัทฯ ๔) รายงานการตรวจและพิจารณาการขออนุญาตตามแบบตรวจ ๐๑ ๕) รายงานการตรวจสอบพื้นที่ตั้งโครงการ (มีรายละเอียดตามแบบตรวจ ๐๑) ๖) ประกาศสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยภูมิ เรื่องการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พร้อมเอกสารแนบท้าย และสรุปผลการรับฟัง ๗) รายงานความเห็นของจังหวัดต่อการขอรับใบอนุญาต และ ๘) ผลการพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน พร้อมเหตุผลและความเห็นประกอบ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยภูมิสามารถเปิดเผยข้อมูลตามที่นางน้ำผึ้งมีคำขอได้หรือไม่

คณะอนุกรรมการตอบข้อหารือตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ พิจารณาเห็นว่าข้อมูลทั้ง ๘ รายการดังกล่าว เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอนการขออนุญาตประกอบกิจการโรงงานผลิตยางพาราของบริษัท ศรีตรัง ซึ่งกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ออกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานให้แล้ว การเปิดเผยข้อมูลกระบวนการอนุญาตจะแสดงให้เห็นความถูกต้องโปร่งใสการดำเนินการของรัฐ ว่าถูกต้องตามระเบียบและเงื่อนไขที่ราชการกำหนดไว้หรือไม่ ที่สำคัญคือ ใบอนุญาตประกอบกิจการ (รง. ๔) ผู้รับใบอนุญาตต้องติดไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายในสถานประกอบการของตนตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน จึงเปิดเผยให้ผู้ขอทราบได้ ส่วนข้อมูลข่าวสารรายการที่ ๒ หากบริษัทฯ ยังไม่มีการยื่นคำขอต่อใบอนุญาตสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยภูมิก็ตอบชี้แจงนางน้ำผึ้งไปว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารรายการนี้อยู่ในความครอบครอง หากนางน้ำผึ้งไม่เชื่อว่าไม่มีอยู่ในความครอบครองจริง ก็ใช้สิทธิร้องเรียนตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเข้าตรวจสอบความมีอยู่ของข้อมูลข่าวสารได้ต่อไป

เป็นตัวอย่างที่ประชาชนใช้สิทธิตามกฎหมายในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อปกป้องทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ต้องการหารือ ปรึกษาการใช้สิทธิหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ติดต่อได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๘๐ www.oic.go.th *"เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น"* (หารือ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙)